

Скіндер Н. В.

Харківський торговельно-економічний коледж КНТЕУ

«ГРА НІКОЛИ НЕ ЗАКІНЧИТЬСЯ»: РЕАЛІЇ ТА ГЕНДЕРНІ ПЕРСПЕКТИВИ ХАРКІВСЬКОГО БАСКЕТБОЛУ

У 2017 році Уряд України представив Національну доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна», яка визначає базові показники для досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСР), де були визначені цілі на 2016-2030 роки. Перелік ЦСР був офіційно затверджений на засіданнях Генеральної Асамблеї ООН ще в кінці вересня 2015 року та налічував 17 цілей і 169 конкретних завдань. Однією з цілей є Ціль № 5 Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчаток [1, р. 27]. Пункт п'ятий наголошує на забезпеченні всебічної і реальної участі жінок і рівні для них можливості для лідерства на всіх рівнях прийняття рішень у політичному, економічному та суспільному житті.

Не викликає сумнівів, що у Харківському регіоні користуються популярністю як олімпійські, так і неолімпійські види спорту. В попередніх дослідженнях вже було проаналізовано сучасний стан та розвиток таких видів спорту як футбол та хокей, а саме жіночі їх складові [2]. Метою даної роботи був аналіз сучасного стану жіночого баскетболу.

Безперечно, в усіх країнах існувало багато труднощів і перешкод для розвитку цього виду спорту: на розвиток чоловічого баскетболу завжди виділялось більше коштів; присутня гендерна нерівність та утвердження серед суспільства думки, що баскетбол не-жіноча гра та ін. В США ситуацію змінила Пет Саммітт, відома американська тренерка (вислів якої процитовано у назві доповіді), яка змінила ставлення до жіночого баскетболу в США і добилася того, що ігри жіночої NCAA можна було побачити в прайм-тайм на американському телебаченні. Квитки на ігри дівчат з Теннессі коштували стільки ж, скільки і на чоловічі матчі. Вона змусила звернути увагу на жіночий баскетбол, хоча раніше від цього наполегливо відмовлялися.

Якщо порівняти словацьке місто Кошице з Харковом, можна відразу помітити декілька відмінностей, зокрема і у сфері спорту. Перша асоціація, яка спадає на думку при згадуванні Харкова, мабуть, ФК «Металіст», а кошичане з гордістю розповідають про чемпіонок Словаччини БК «Good Angels» (Кошіце) та демонструють їх арену. Це зовсім не означає, що в

місті розвинений лише жіночий баскетбол. Популярний хокей, футбол, проводиться традиційний міжнародний марафон (миру), який є найстарішим щорічним марафоном Європи та найбільшим за кількістю учасників у Східній Європі. Безперечно, м. Кошице за площею та кількістю населення значно менше першої столиці, проте має давню історію. Але основною є відмінність у ставленні мешканців міста та громадян взагалі до поняття жіночого спорту. На жаль, в Україні, якщо це традиційно чоловічий вид спорту, то його жіночому варіанту або не приділяється уваги взагалі (не кажучи вже про фінансування), або ж занадто мало.

Стосовно фінансування, то гарний приклад демонструє місто Одеса, де з 2012 р. існує фонд «Підтримки дитячо-юнацького та жіночого баскетболу імені заслуженого тренера України І. Я. Кесельмана» – благодійна організація, створена виключно з метою допомоги, що несе ідеї гуманізму і милосердя та спрямована на корисні справи. Одне з найголовніших завдань фонду – захопити дітей цікавою справою і створити відповідні умови. Завдяки діяльності фонду команда «ІнтерХім»-СДЮСШОР імені Літвака наразі займає перші позиції у чемпіонаті України.

В Харківському регіоні працюють школи з підготовки жіночого баскетболу 2003, 2005, 2006 року народження, серед команд студентської ліги можна назвати команди ХНУ імені В. Н. Каразіна та ХДАФК. Значна увага приділяється розвитку баскетболу 3x3 як одному з пріоритетних напрямків. Окрім цього, відбувається будівництво нових спортивних споруд та об'єктів.

Намагаючись дати характеристику сучасному стану жіночого баскетболу, були виявлені певні труднощі, а саме: інформації про матчі та команди занадто мало. В місті діє жіноча БК «ХАІ», але на даний момент сайт команди не працює, а отже дістати детальну інформацію ані про клуб, ані про його історію чи командний склад не дуже просто. Певні відомості можливо знайти лише на сторінці Харківської Федерації Баскетболу у соціальній мережі *Facebook* чи на сайті Федерації баскетболу України. Якщо говорити про жіночу лігу взагалі, то на сайті ФБУ її позначено як «Суперліга (жінки)», тобто вона є гендерно маркованою. Як зазначає Т. Брюс події за участю жінок завжди гендерно марковані [3, р. 28]. Так жіночий баскетбол протиставлений просто баскетболу, ту ж саму ситуацію маємо і в інших видах спорту, зокрема у футболі, хокеї тощо.

Багато українських чоловіків не вважають жіночий баскетбол гідним своєї уваги та всіляко намагаються поставити під сумнів гетеросексуальність спортсменок. Нерідкими є коментарі про жіночу неповноцінність, слабкі фізичні здібності, що лише підсилює стереотипну тезу про те, що спорт – для чоловіків.

Світосприйняття багатьох громадян сучасного українського суспільства досі є гомофобним та патріархальним за своєю суттю. При чому патріархат існує не лише у формі домінування чоловіків над жінками, а також наявною є певна ієрархія всередині чоловічих груп. Але все ж таки можна помітити певні зрушення. Так слід відзначити, що кращими тренерами відкритих чемпіонатів міста серед юнаків U-10 и U-12 стали саме тренерки Ю. Цуман та Ю. Афанасенко. А кращим тренером серед колективів 2006 р.н. стала С. Новолицька. Подібні досягнення говорять про те, що, в українському баскетболі склалася абсолютно протилежна ситуація, аніж у футболі, де жінці можуть довірити тренувати лише дітей, переважно дівчаток, і рівень дискредитації жінок-тренерів ще залишається високим. На відміну від футболу, успіхи баскетбольних тренерок визнають та винагороджують на рівні з чоловіками.

Що стосується баскетболісток, то у процесі гри вони формують переважно маскулінні риси (сила, витривалість), і віддають пріоритет командному духу. Спортсменки продукують поведінкові дисплеї «сутнісної» чоловічої чи жіночої ідентичності в залежності від різних обставин, які дозволяють по-різному діяти і репрезентувати себе в соціумі, що в результаті сприяє трансформації жіночої і чоловічої самоідентифікації і варіативності образів в культурі споживання.

Можна констатувати, що специфіка українських уявлень про жінку ще знаходиться в традиційних гендерних стереотипах, які глибоко проникли в свідомість людей, що обумовлено особливостями культурно-історичного розвитку країни. Але все ж таки певні позитивні зміни вже є.

На жаль, зараз держава неспроможна самостійно належним чином фінансувати проведення спортивних заходів, а також забезпечувати навчання, тренування та участь у змаганнях спортсменів, тому питання поживлення державної підтримки соціально значимих проєктів у сфері фізичної культури та спорту є актуальним.

Сьогодні до складу збірної України не входять харків'янки, тому одним із пріоритетних завдань є забезпечення представленості харківських баскетболісток на всіх рівнях, що сприятиме також підвищенню іміджу

регіону в цілому. Крім того слід враховувати досвід як іноземних, так і українських міст у вирішенні схожих питань. Незважаючи на те, що розвиток жіночого баскетболу в Україні переживає не найкращі часи, в країні є перспективні молоді баскетболістки, таланти та здібності яких слід розвивати для того, щоб в майбутньому досягти найвищих результатів на міжнародній арені у цій сфері.

Література

1. Fesenko T. The safe city: developing of GIS tools for gender-oriented monitoring (on the example of Kharkiv city, Ukraine) / T. Fesenko, G. Fesenko, N. Bibik // *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. – 2017. – Vol. 3. – Iss. 2(87). – P. 25–33. – DOI: 10.15587/1729-4061.2017.103054.

2. Скіндер Н. В. Гендерна складова соціокультурного розвитку Харківського регіону (на прикладі жіночого спорту) // Гендерна політика очима української молоді: матер. підсумк. конф. XI Регіонального конкурсу молодих вчених, Харків, 24 жовтня 2017 / [за ред.: Н. В. Бібік, Г.Г. Фесенко]; Харків. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О.М.Бекетова, 2018. – С. 222–226.

3. Bruce T. Sportswomen in the media – an analysis of international trends in olympic and everyday coverage/ T. Bruce // *Journal of Sport and Gender Studies: JSGS*. – 2017. – Iss.15. – P. 24–39.